

Täysistunto

Torstai 6.10.2022 klo 16.02—21.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 193/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jatketaan täysistuntoa. Pyydän, että sekä leh-
tereiltä että istuntosalista poistutaan hiljaksen, niin että saadaan käynnistettyä keskustelu.

Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdot-
taa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintova-
liokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä
noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskus-
telun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysy-
mys on hallituksen esityksestä laiksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koske-
vasta päätöksenteosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Kansainväli-
sen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain tarkistustyö
aloitettiin lokakuussa 21 Afganistanin evakuointioperaation seurauksena. Kuten muistam-
me, kyseessä oli tilanne, jossa Suomen puolustusvoimat tuki ulkoministeriötä evakuointi-
tehtävässä ulkomailla. Tilanteessa tunnistettiin tarve muuttaa lain soveltamisalaa niin, että
se kattaisi tarpeen päättää Suomen viranomaisen toimimisesta Suomen alueen ulkopuolel-
la itsenäisesti tai toista Suomen viranomaista tukien ilman ulkopuolista pyyntöä kansain-
välisen oikeuden rajoitteet huomioiden. Lisäksi havaittiin, että sitä, missä tilanteissa voi-
daan soveltaa kiireellisyysmenettelyä avun sisältäessä sotilaallisia voimakeinoja, tulisi ar-
vioida uudelleen.

Tarkistustyön edetessä turvallisuustilanne on edelleen merkittävästi muuttunut, minkä
vuoksi lainsäädännön tarkistustyössä otettiin laajemmin huomioon toimintaympäristöön
liittyvät ajankohtaiset ja ennakoitavissa olevat haasteet.

Kansainvälisen yhteistyön merkitys puolustuksen, turvallisuuden ja varautumisen kysy-
myksissä on edelleen kasvanut siitä, kun kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä kos-
kevasta päätöksenteosta annettu laki vuonna 2017 tuli voimaan. Esityksessä ehdotetaan
muutettavaksi kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta
annettua lakia siten, että lain soveltamisala kattaisi kansainvälisen avun lisäksi myös muun
kansainvälisen toiminnan, jolla tarkoitetaan Suomen kansallisesta tarpeesta ilman ulko-
puolista pyyntöä tapahtuvaa Suomen viranomaisen toimintaa itsenäisesti tai toista Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

men viranomaista tukien Suomen alueen ulkopuolella. Tällainen toiminta voi olla tarpeen esimerkiksi evakuointioperaatioissa tai vaikkapa panttivankitilanteissa. Lisäksi muutoksen tarkoituksena on selventää, että lakia voitaisiin soveltaa myös Suomen keskeisimpien kumppanien kanssa tapahtuvaan yhteistoimintaan esimerkiksi aluevalvontayhteistyössä. Lakiehdotusten tavoitteena on siten osaltaan varmistaa, että Suomella on valmius tehdä päätöksiä kansainvälisen avun lisäksi muusta kansainvälisestä toiminnasta ja yhteistoiminnasta lain 1 §:ssä säädettyissä tilanteissa eli silloin, kun toimitaan ilman toisen valtion, EU:n tai kansainvälisen järjestön nimenomaista pyyntöä. Päätöksenteossa huomioidaan aina kansainvälisen oikeuden rajoitukset samoin kuin kansainvälisestä avusta päätettäessä.

Laissa säädettyistä päätöksentekomenettelyistä poikkeuksellisen kiireellisissä ja vakavissa tilanteissa esitetään poistettavaksi maantieteellinen raja. Sotilaallisia voimakeinoja koskevan kiireellisyysmenettelyn rajoituksia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi vähemmän tilannekohtaisiksi kuitenkin niin, että kiireellisyysmenettely koskisi edelleen erittäin poikkeuksellisia tilanteita. Lain nimike ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi lain soveltamisalaan tehtäviä tarkennuksia.

Hallituksen esitys sisältää myös tarvittavat muutokset sektorilainsäädäntöön päätösten edellyttämän toiminnan mahdollistamiseksi. Puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön eli puolustusvoimista annettuun lakiin, aluevalvontalakiin ja asevelvollisuuslakiin ehdotetaan siten tehtäväksi muutokset, jotka johtuvat yhteistoiminnan ja muun kansainvälisen toiminnan lisäämisestä päätöksentekoa koskevaan lainsäädäntöön.

Konsulipalvelulakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin sääntely ulkoministeriön mahdollisuudesta pyytää tukea toiselta Suomen viranomaiselta konsulipalvelulaissa tarkoitettujen konsulipalveluiden antamiseksi Suomen alueen ulkopuolella. Vastaavasti poliisilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuen antaminen ulkoasiainhallinnolle mahdollistuu. Poliisilakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset kansainvälisen avun antamisesta Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle ja avun vastaanottamisesta niiltä.

Pelastuslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sisäministeriö voisi antaa pelastustoimeen kuuluvaa tukea toiselle viranomaiselle Suomen alueen ulkopuolella.

Rajavartiolakia muutettaisiin siten, että apua voitaisiin pyytää ja vastaanottaa rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi myös suoraan toiselta valtiolta. Rajavartiolaitoksen mahdollisuus antaa voimakeinojen käyttöä sisältävää tukea laajennettaisiin poliisin lisäksi muihin Suomen viranomaisiin. Lisäksi ehdotetaan pienempiä muutoksia henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin, ampuma-aselakiin ja siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annettuun lakiin.

Hallituksen esityksen sisältämät lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2023.

Arvoisa puhemies! Suomi päättää aina itse, mitä apua se pyytää ja mitä apua se antaa ja millaiseen kansainväliseen toimintaan se osallistuu. Mitään tilannetta ei ole syytä rajata ennakolta pois. Esitetyillä muutosehdotuksilla lainsäädäntöön luodaan selkeät säännöt siitä, missä menettelyssä korkeimmat valtioelimet tekevät tapauskohtaisen arvioinnin ja ratkaisun osallistumisesta, kun kyseessä on muu kansainvälinen toiminta tai yhteistoiminta. Sektorilainsäädännön muutoksilla varmistetaan kyky vastata näihin tilanteisiin. Tilanteet voivat olla hyvinkin erilaisia ja soveltamisalat päällekkäisiä. Siksi on tärkeää, että kansalliset päätöksentekomenettelyt ovat sellaisia, että päätöksiä kyetään tekemään muuttuvissa tilanteissa ja tarvittaessa nopeastikin. Kiireellisissäkin tilanteissa päätökset on luonnollisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

tehtävä perustuslain edellyttämällä tavalla. Suomen turvallisuutta vahvistetaan varautumalla lainsäädännössä poikkeuksellisiin tilanteisiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.08 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten ulkoministeri Haavisto esitteli, tässä on useita lakeja käsittelevä kokonaisuus, kun puhutaan kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, siitä lainsäädäntöpaketista, joka vuonna 2017 säädettiin ja jota sain itsekin aika läheltä olla tuolla puolustusvaliokunnan päässä katsomassa. Mutta kun palautetaan vähän taaksepäin tätä aikajanaa vuoden 2021 lokakuuhun, niin silloin tässä salissa tehtiin aika merkittävä päätös. Silloin päätettiin evakuoita suomalaisia Afganistanista, maasta, mistä länsi oli vetäytymässä Yhdysvaltain johdolla ja missä Taleban nousi jälleen valtaan. Sieltä haluttiin turvan nimenomaan omien maiden kansalaisia. Tilanne oli uhkaava, ja ulkoministeriö pyysi apua puolustusministeriöltä, eli toisin sanoen oma viranomainen pyysi omalta viranomaiselta apua, ja silloin jouduimme tilanteeseen, missä lähdettiin tulkitsemaan tätä vuodelta 2017 olevaa lainsäädäntöä, ja havaitsimme sen, että tämä ei ollut yksiselitteinen. Silloin päätettiin selventää tätä lakia kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, ja on hyvä, että hallitus on nyt ripeästi toiminut ja saanut tämän lakiesityksen tänne meille päätettäväksi.

Se pitää sanoa, että oli hyvä, että vaikka tilanne oli huono ja hankala, minkä takia tuota lakia meidän piti käyttää, niin se tuli myöskin testattua käytännössä, kuinka meillä päätöksentekoprosessi tässä maassa toimii. Ja pitää sanoa, että ne olivat ulkoasiainvaliokunnan jäsenille aika hektiset kolme päivää, kun kokouksia oli perä perään, ja sitten lopulta eduskunnan suuri sali päätti tästä evakuointiprosessista. Käytännössä meidän sotilaat, jotka tehtävään lähetettiin, olivat jo lentokentällä valmiina lähtemään, kun täällä nuija kopsahti ja presidentti sai sitten päätöksen tästä tehtyä. Oli hyvä, että tuo testattiin.

Meidän lakimme tosiaan tunnisti tai tämä olemassa oleva lainsäädäntömme tunnistaa ne ulkomailta tulleet avunpyynnöt, kun puhutaan kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, tärkeä lainsäädäntö kansainvälisessä turvallisuustilanteessa. Nyt sitten pysymme paremmin tämän uuden lainsäädännön myötä vastaamaan siihen, että voimme itse paremmin määritellä, mihin osallistumme ja mikä on se tilanne, jolloin tätä lainsäädäntöä pitää käyttää. On huomattava, että edelleen tämä korkea kynnys säilyy lainsäädännön käytämisessä. Tämä ei ole laki, mitä käytettäisiin joka vuosi — erittäin ainutkertaisissa tilanteissa ainoastaan.

Yksi keskeinen muutos tuossa lainsäädännössä on tämän lain 5 §:n muuttaminen, jossa puhutaan tällä hetkellä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavasta terrori-iskusta. Nyt ollaan havaittu, että terrori-isku ei ole välttämättä se ainut uhka, mitä todisti myöskin tuo case Afganistan, ja sen takia nyt tässä lainsäädännössä puhutaan suuresta ihmismäärästä. Myöskin tämä välittömyys viranomaisten operatiiviseen päätöksentekoon voimakeinojen käytöstä voidaan katsoa ihan konkreettisessa tilanteessa. Ja myöskin tähän pykälään esitetään lisättäväksi nämä muut vaikutuksiltaan vastaavat tilanteet. Eli tällä annetaan väljyyttä meille omaan tulkintaan, kuinka ja mihin meidän pitää tätä kansainvälisen avun antamista soveltaa.

Toisin sanoen tällä lailla mahdollistetaan nyt enemmän, ja korostan sitä, että edelleen kynnys tämän lain käyttämiseen on erittäin korkea. Meillä on perustuslaki, joka määrittää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

raamit. Mutta pitää tähänkin loppuun sanoa se, että meillä on erittäin hyvät puolustusvoimat Suomessa, meillä on Suomessa erittäin hyvät viranomaiset, jotka pystyvät toimimaan, meillä on ammattitaitoa, ja meillä pitää olla lainsäädäntö niiltä puitteilta kohdillaan, että kun tilanne tulee, niin me pystymme sitä myöskin soveltamaan. Maailma on muuttunut erittäin paljon viime vuosien aikana. Sen todistavat myös tämä vuosi ja ne kaikki isot päätökset, mitä tässä salissa ollaan tehty Nato-jäsenyydestä alkaen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.14 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Savola tuossa totesi, kyse on lainsäädännöstä, joka koskee hyvin poikkeuksellisia tilanteita, mutta on äärimmäisen tärkeää, että meillä lainsäädäntö pysyy mukana ja vastaa tämän ajan tarpeita. Erityisen kannatettavilta nämä muutokset tuntuvatkin tässä varsin levottomassa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Tämä esitys parantaa Suomen mahdollisuuksia kansainvälisen avun antamiseen ja myöskin Suomen kykyä osallistua kaikenlaiseen erilaiseen kansainväliseen toimintaan mahdollistamalla tehokkaamman päätöksenteon. On selvää, että meillä Suomessa tulee olla tarvittavat valmiudet, ja on hyvä, että nyt selvennetään lakia myös siltä osin, kuinka sitä voidaan soveltaa myös Suomen keskeisimpien kumppaneiden kanssa tapahtuvaan yhteistoimintaan. Tällä tavalla esitys parantaa Suomen valmiuksia osallistua esimerkiksi Suomi—Ruotsi-yhteistyöhön.

Arvoisa puhemies! Tässä kokonaisuudessa näillä toimialakohtaisilla lainsäädäntömuutoksilla selkeytetään viranomaistoimintaa niiltä osin kuin kyse on toisen Suomen viranomaisen tukemisesta Suomen alueen ulkopuolella. Esimerkkeinä Suomen omista tarpeista lähtevistä tilanteista voidaan evakuoitien lisäksi mainita muun muassa panttivankitilanteet. Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia, vaan ne tietysti selviävät sitten vasta käytännön soveltamistilanteista. On hyvä, että päätöksenteon tehokkuutta nyt lisätään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.15 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan on tärkeää, että tämä laki kansainvälisen avun antamisesta saatetaan ajan tasalle. Tässä edellä jo ministeri esitteli asiaa hyvin, ja edustajat Savola ja Aittakumpu puhuivat niin hyvin, että niihin ei oikeastaan ole kovin paljon lisättävää.

Mutta vielä siitä — jos puhemies sallii, ja toivottavasti se myös ministereille sopii — kun meillä ovat nyt asian kannalta keskeisimmät ministerit täällä paikalla ja kaikkien huulilla on tietysti se kysymys, mikä on tämän kansainvälisen avun antamisessa olennaisin kysymys: milloin Naton liittymissopimuksen 5 artikla on Suomen osalta voimassa. Tiedämme sen, että tämä jäsenyysprosessi on tietysti edennyt ennätyksellisenkin nopeasti Suomen osalta, mutta totta kai toivomme sen etenemistä mahdollisimman viivytyksettä. Jos saisimme ministeri Haavistolta mahdollisesti jonkinlaisen katsauksen myös siihen liittyen, milloin tämä asia sitten voisi parhaalla mahdollisella tavalla edetä, ja ehkä vielä tarkemmin ennen kaikkea tuon EU-kumppanimme Unkarin osalta, jonka kansallisesta päätöksenteosta nyt on jonkin verran lehdistössäkin ollut uutisointia, mitä vaiheita siihen kaiken kaikkiaan liittyy, ja totta kai myös Turkin osalta, tulevan Nato-kumppanimme osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

Ja ehkä puolustusministeriltä kysyn, jos puhemies suinkin sallii, tämän kansainvälisen avun osalta: tämä harjoitustoiminta on Suomessa tietysti edennyt näyttävästi ja tänä vuonna on järjestetty isoja harjoituksia — tälläkin hetkellä on Ilmavoimien pääsotaharjoitus menossa, ja siellä on kansainvälistä osallistumista — mutta onko näiden tällaisten kansainvälisen avun antoon liittyvien asioiden osalta jotain, mistä olisi hyvä eduskunnalle nyt tuoda tietoa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

17.17 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hallitukselle ja ministereille, että tämä esitys on saatu. Itsekin muistan hyvin sen Afganistanin asian tulon tänne. Ja niin kuin edustaja Savola hyvin kuvasi, silloin toimittiin ja pyrittiin tässä talossa toimimaan riipeästi, mutta jouduttiin myös paljon tulkitsemaan lakia ja katsomaan, mikä se tilanne on.

Ennen kaikkea nyt kohdistuu katse tuohon kiireellisyysmenettelyyn, mihin muuten ei tule muutoksia kuin ehkä tuon maantieteellisuuden osalta. Siinä on aikaisemmin paljon korostettu käsittääkseni nimenomaan sitä, että puhutaan Suomen ja EU:n tai Pohjoismaiden välisestä avusta, mutta kuitenkin kun kiireellisyysmenettelyyn mennään, niin katsotaan, että normaalimenettely ei auta, ja on kyse vakavasta tilanteesta ja suojataan suurta ihmismäärää. Muistan, kun tässähän keskustelua käytiin jo silloin aikaisemmin siitä, että sitten joudutaan tulkitsemaan näitä ihmismääriä ja sitä, millainen se uhka on. Meillä voi olla terrori-isku, joka kohdistuu suoraan esimerkiksi 40 ihmiseen, ja he menettävät henkensä, tai sitten voi olla uhkaa useamman tunnin, uhkaa jopa päivän, mutta saman verran ihmisiä on uhattuna. Eli miten tämä kiireellisyysmenettely sitten käytännössä etenee ja pysytymme sitä hyödyntämään ja katsomaan, että se apu saadaan sinne perillä?

Toinen huomio, mihin haluaisin vastausta, on sitten tämä eduskunnan mukana. Eli kai tässä esityksessä on niin, että eduskuntaprosessin joka vaiheessa valiokunnat ovat mukana, kun näitä päätöksiä tehdään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että neljä puheenvuoroa näyttää olevan listalla ja on 12 minuuttia aikaa ja siitä 3 minuuttia kuuluu ministerille. Jos mennään tiiviissä vauhdissa, niin keritään jo tässä vaiheessa päättää tämä keskustelu, mutta jos ei, niin sitten jatketaan. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Yritän näyttää mallia.

Ihan ensimmäiseksi: Tässä on kysymys laajemmasta ilmiöstä eli globaalista vastuunkannosta, johon liittyy niitäkin teemoja, joita tänäänkin täällä on käsitelty kyselytunnilla, kehitysyhteistyöstä aina kansainväliseen kriisinhallintaan. Tässä on kysymys myöskin evakuointitehtävistä, pelastustehtävistä, jotka myöskin ovat kansainvälisiä. Vastaamme siihen huutoon ja niihin kysymyksiin, joita kansainväliset järjestöt — YK, EU:kin — tarvittaessa esittävät. On aivan selvä asia, niin kuin ministeri esitellessään tätä lakipakettia nyt tässä kuvasi, että Suomi itse päättää sen, mihin operaatioihin se osallistuu, miten se toimii ja minkätyyppistä apua se antaa.

Nämä Afganistanin evakuointioperaatioissa olleet ongelmat, jotka erityisesti edustaja Savola kuvasi hyvin mutta joiden aiheeseen ministerikin johdatteli: Kyllä, me kaikki muistamme ne kiusalliset asetelmat, mitä Suomessa oli tässä sen vuoksi, että meidän oma lainsäädäntömme asetettiin vaikeuksiin. Eli oikeusvaltio toimii tietysti omien lakiansa pohjal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

ta, ja nyt näissä esityksissä pyritään tietoisesti siihen, kun se on näinkin laaja paketti, että me emme kansallista päätöksentekoa vaikeuta sillä, että me toimimme niin, että meillä ei lainsäädäntö niin sanotusti elä ajassa, ja nyt tässä tulevat ne uudet säädökset, jotka auttavat ainakin tämäntyyppisessä kansainvälisen avun antamisessa, mistä tässä on kysymys.

Näitä esityksiä voi hyvinkin kannattaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

17.20 Joonas Könttä kesk: Kiitos, kunnioitettu puhemies! Kiitos ministerille ja hallitukselle tämän lain esittelystä. Tässähän korjataan tietynlainen valuvika, joka silloin Afganistanin tapahtumassa tuli ilmi, joskin silloin loppu hyvin, kaikki hyvin. Nyt nimenomaan se, että Suomi voi kansallisesta tarpeesta lähtien toimia tässä asiassa, on äärettömän hyvä ja tärkeä korjaus tähän tilanteeseen.

Mutta nyt kun täällä ovat asianomaiset ministerit, molemmat oikeastaan, paikalla, niin haluan käyttää tätä tilaisuutta kysyäkseni, koska myös tuohon aikaan keskusteltiin paljon EU:n puolustusulottuvuudesta ja sen kehittämisestä, ja se tarvehan ei mihinkään muutu, vaikka Suomesta Nato-jäsen syntyykin. Tällöin keskustelussa olivat myös nämä EU:n niin sanotut nopean toiminnan joukot — nehan eivät englanniksi ole ”nopean toiminnan joukot”, mutta Suomessa tätä termiä on käytetty. Kuinka te näette nyt tämän puolen kehittämisen, että myös Euroopan unionissa olisi toimivat joukot, joita kenties tämänkaltaisessa evakuointitilanteessa olisi mahdollista käyttää, koska jos ei tämänkaltaisessa, niin missä? Ja siihen liittyen myös Suomen Euroopan unionin politiikasta haluaisin tiedustella: onko tässä tai tämänkaltaisissa kysymyksissä mahdollista siirtyä myös suosittamaan määränemistöpäätöksiä, jolloin näiden joukkojen käytettävyyttä tosiasiallisesti olisi mahdollisempaa kuin mitä se tällä hetkellä on?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

17.22 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä ovat useammatkin ulkoasiainvaliokunnan edustajat kertoneet, muistamme hyvin, kun noin vuosi sitten Taleban marssi Kabuliiin ja suomalaisia ja Suomelle työtä tehneitä ja hengenvaarassa olevia ihmisiä piti päästä sieltä evakuoimaan ja pelastamaan. Ulkoasiainministeriön evakuointioperaatio lähti hyvin ripeästi liikkeelle, siitä olemme saaneet monta katsausta — kiitokset vielä siitä ripeydestä.

Mutta se, missä hankaluus tuli eteen, oli juuri se, kuinka saamme heille sitten toisen viranomaisen tukijoukon lähetettyä paikalle. Istuimme kokouksia, kuten kerrottiin, ja tahtotila oli yhteinen, mutta lakia jouduttiin tulkitsemaan ja jouduttiin etsimään pykälän tarkkuudella, millä perusteella tämä apujoukon lähettäminen onnistuu, ja tämä oli tietysti turhauttava tilanne. On oikein hyvä, että nyt muutosesityksiä lakiin tuodaan, niin että tällainen kiireellinen toiminta ja toisen viranomaisen pyyntöön vastaaminen onnistuu.

No, yksi hankaluus, mikä siinä kohtaa oli myös, oli se, että keitä kaikkia tämä apu ja evakuointi voi koskea, ja se onkin kysymykseni, tuleeko tässä uudessa säätelyssä siihen jotain kättä pidempää.

Hyvää on myös se, että tämä uusi lainsäädäntö on Nato-yhteensopiva, jolloin voimme tämän pohjalta toimia myös jatkossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.23 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät ministerit! Kiitos tästä lakipäivityksestä. Niin kuin tuossa esityksessä todetaan, tämä problematiikkahan nousi esille silloin 2021 Afganistanin evakuointioperaation kohdalla, ja silloin ainakin itse totesin, että eihän tätä lakia ihan siihen tilanteeseen ollut tehty, lakia kansainvälisen avun vastaanottamisesta ja kansainvälisen avun tarjoamisesta. Siinä ehkä oikeallakin tavalla lakia venytettiin, sen tulkintaa. Tiukassa paikassa pitää toimia niin kuin oikeaksi katsotaan.

Kysyisin ministereiltä: vaatisivatko tämäntyyppiset operaatiot kuitenkin tulevaisuudessa ehkä vielä omaa lainsäädäntöä, ihan kokonaan omaa lainsäädäntöä, vai päästäänkö tällä nyt siihen tilanteeseen, että tämänkaltaiset tilanteet kuin vaikka tämä Afganistanin evakuointioperaatio, joka toteutettiin, ovat tulevaisuudessa ilman lain venyttämistä toteutettavissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haavisto, kaksi minuuttia, ja ministeri Kaikkonen, minuutti, sen jälkeen.

17.25 Ulkoministeri Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Autto kysyi, milloin Nato-jäsenyytemme on voimassa. Voin kertoa, että hallituksen esitystä valmistellaan parhaillaan. Tekninen valmistelu on menossa. On ilman muuta valmius antaa se eduskunnalle tämän vuoden puolella. Onko Unkarilla, Turkilla silloin omat päätöksensä tehtyinä? Se jää nähtäväksi. Molempiin maihin pidetään jatkuvasti yhteyttä, ja Turkin kanssa on käyty kahdenvälisiä virkamiestapaamisia hyvin intensiivisesti. Mitään hälyttävää uutta ei mielestäni Turkin eikä Unkarin puolelta ole tullut, omia aikatauluviiveitään.

Edustaja Ovaska kysyi eduskunnan roolista päätöksenteossa. Eduskunta on erittäin vahvasti kaikissa kohdissa mukana päätöksenteossa. Erittäin vaativasta tilanteesta annetaan päätöksenteossa koko eduskuntaa koskeva selonteko, mutta kiireellisissä tapauksissa voidaan sitten käyttää ulkoasiainvaliokunnan informointia. Mutta eduskunta on kaiken keskellä päätöksenteossa.

Edustaja Könttä kysyi EU:n puolustuslottuvuuden kehityksestä. Ehkä otan yhden elementin. Se on tämä 42.7-artikla, joka välillä meistäkin näyttää siltä, että se on kovin kuollut, kun eivät siitä puhu kuin Suomi ja Ranska, mutta sitten kun pyysimme tätä tietynlaista turva-apua — emme turvatakuita, mutta turvavakuutuksia Euroopan mailta — monet viittasivat 42.7-artiklaan, että olettehan te jo sen piirissä, ja tietysti tähän täytyy nyt luottaa. Olisi hyvä, kun sen 42.7:n ympärillä olisi harjoittelua ja jotain organisaatiota.

Edustaja Hopsu kysyi, keitä kaikkia sitten autetaan. Sama malli kuin Afganistanissa: pidimme huolta omista työntekijöistämme, silloinkin, kun eivät olleet Suomen kansalaisia, niistä, jotka ovat tehneet meille palveluksia ja jotka olisivat joutuneet siellä vainon kohteeksi. Totta kai tällaisista ihmisistä pidetään huolta.

Ja aivan lopuksi, edustaja Heinonen, en usko, että tarvitaan tämän päälle nyt uutta lainsäädäntöä. Tässä on eri spesiaalialet otettu huomioon. Tässä koskee myöskin poliisia, Rajaa ja muita osa näistä muutoksista. Tämän paketin pitäisi toimia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, minuutti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2022 vp

17.27 Puolustusministeri Antti Kaikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan nuo Kabulin kokemukset osoittivat, että lainsäädäntöä on syytä päivittää ja parantaa. Näin tässä on nyt tehty, ja tällä päästään sitten eteenpäin aika monenlaisiin tilanteisiin.

Edustaja Autto kysyi harjoitustoiminnasta. Tällä lainsäädännöllä ei ole vaikutusta siihen normaaliin, tavanomaiseen, kansainväliseen harjoitustoimintaan, mitä Puolustusvoimilla on. Kysyitte, onko jotain muuta tältä rintamalta. No, kun meillä on tällainen täydennetty harjoitustoiminta päällä ollut tänä kesänä, niin sen voin sanoa, että todennäköisesti tätä toimintaa tullaan jatkamaan.

Edustaja Könttä kysyi EU:n nopean toiminnan joukoista. No, ne ovat osa tätä strategista kompassia, joka EU:ssa hyväksyttiin, eli se asia etenee. Mutta tällainen kansallinen työkalu, mistä tässä lainsäädännössä on kysymys, tarvitaan kyllä silti, ja tilanteen mukaan sitten toimitaan.

Lopuksi edustaja Hopsulle vielä: Kysyitte Nato-yhteensopivuudesta. Sanoisin, että tämä laki on Nato-yhteensopiva.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.